

Tres notes sobre Jacint Verdaguer i Eivissa

per Marià Torres i Torres

Al llarg d'aquestes pàgines ens proposam de tractar tres aspectes de la vida i obra del poeta Jacint Verdaguer que es relacionen amb l'illa d'Eivissa. La primera no és original i ja ha estat presentada per estudiosos: la petjada de Verdaguer en la poesia de Macabich; per la nostra part concretam i ampliam els paral·lelismes entre ambdós poetes. La segona nota parla de la possible intervenció del bisbe eivissenc Jaume Cardona i Tur, bisbe de Sió, en l'anomenat drama de Verdaguer. I finalment presentam dos poemes religiosos de Verdaguer que s'han conservat com a cants a la parròquia eivissenca de Sant Josep de sa Talaia.

1. La petjada de Verdaguer en la poesia d'Isidor Macabich

Ja des del primer moment que Macabich va començar a publicar poesia en llengua catalana, varen ser molts els escriptors i amics del

poeta que varen veure la influència de la poesia de Verdaguer dins el vers de Macabich; el mateix poeta eivissenc escriu unes «Notes crítiques» a manera d'introducció de la poesia que titula «Eivissenques», on recull crítiques i comentaris que varen aparèixer fora d'Eivissa, referides a la poesia en català: Antoni M. Alcover, A. Rubió i Lluch, Manuel de Montoliu, Guillem Colom, Llorenç Riber, i altres (Macabich 1972: 71-73). No fa gaires anys Felip Cirer (2008) ha comentat la influència de Verdaguer sobre la poesia de Macabich, no solament per referir-se a la veu de «La mort de l'escolà», sinó també de tota l'altra poesia referida a les flors i herbes de Verdaguer publicada en el llibre *Flors de Maria*. I efectivament, són molts els paral·lelismes que podem trobar entre els dos poetes, a partir del tema i dels títols: «Flors de tomaní», «Herba de Sant Ponç», «Romanins florits», «Farigola» i altres. Ara voldríem aprofundir una mica més en la petjada verdagueriana que podem observar en la poesia de Macabich.

La primera influència que molts han vist de Verdaguer damunt Macabich ha estat entre el poema «La mort de l'escolà» del primer i «Sa mort d'en Garroverets» del poeta d'Eivissa. I efectivament, el tema d'ambdós poemes és paral·lel i ben semblant: Verdaguer es refereix a la mort de l'escolà Eudald Miró i Florença, nascut a Vilafranca del Penedès l'any 1849 i mort a causa de tifus el dia 15 d'agost de 1862, i Macabich plany la mort del seminarista menor Vicent Bonet Noguera, traspassat en novembre de 1920.

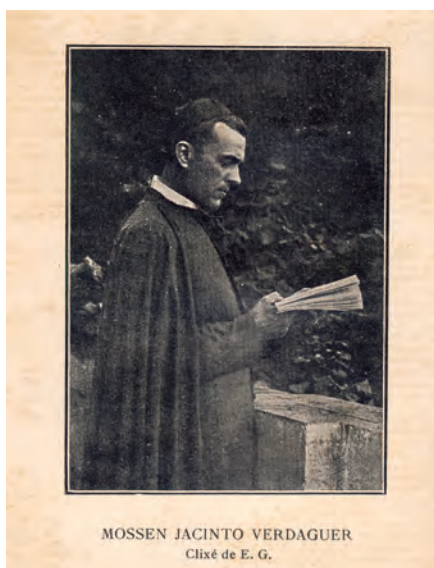
LA MORT DE L'ESCOLÀ

*A Montserrat tot plora,
tot plora d'ahir ençà,
que allí a l'Escolania
s'és mort un escolà.
L'Escolania, oh Verge,
n'és vostre colomar:
a aquell que ahir us cantava,
qui avui no el plorà?*

*Té el violí a l'esquerra
que solia tocar,
en caixa blanquinosa
mirau que hermós està,
n'apar un lliri d'aigua
que acaben de trencar.*

*lo violí a l'esquerra,
l'arquet a l'altra mà.
Sos companys de cobla
lo duen a enterrar.
Lo rossinyol salmeja,
salmeja més enllà:
quan veu l'Escolania,
calla per escoltar.
Lo cant de les absoltes
comencen a entonar;
lo primer vers que entonen
del cel sembla baixar,
lo segon vers que canten
se posen a plorar.
Lo mestre de la cobla
los aconhorta en va,
les fonts ja són rieres,
i les rieres mar.
Oh patges de la Verge,
bé teniu de plorar,
al que millor cantava
venint de soterrar.
Los monjos també ploren,
sols canta un ermità,
sentir cantant los Àngels
i amb ells lo nou germà,
aucell d'ales obertes
que cap al cel se'n va.*

*Mentre ell canta pels aires,
lo violí sonà.*

També és indubtable la influència de l'esmentat poema de Verdaguer dins la poesia «Sa taüt des fusteret», de Macabich.

Els dos poemes de Macabich tenen en comú amb el poema de Verdaguer la referència a la mort d'una persona molt jove. «Sa mort d'en Garroverets» tal volta recorda més l'esmentat poema de Verdaguer per tractar-se d'un nen seminarista: i encara un altre paral·lisme: la consideració que fa Verdaguer dels nens de l'Escolania com a «patges de la Verge» i Macabich recorda el nen seminarista amb els versos «L'ha volgut Maria, / per patge gentil». I encara tenen en comú la imatge de la processó dels escolans que assisteixen a l'enterrament i la processó del cor de seminaristes. A l'altre poema de Macabich trobam la presència de la caixa blanca del difunt: «en caixeta blanquinosa / mirau que hermós està, / n'apar un lliri d'aigua / que acaben de trencar», diu Verdaguer, i Macabich escriu «que és blanca com una neu», i referint-se a la cara del cos difunt: «roses i lliris florien; / sa cara des fusteret / com una flor s'ha marcida».

Encara ressona més la veu de Verdaguer amb els versos de «La mort de l'escolà» dins el poema de Macabich «Arpegis», dedicat a l'amic i mestre de música D. Joan Mayans:

ARPEGIS

El dia que enterraren mon antic
mestre D. Joan Mayans.

*Mut resta dins sa caixa
aqueix vell violí,
que el cor ens amarava
d'un pur encant diví.*

*Oh, si se'n pogués plànyer!
Oh, si pogués plorar!
Que son vellet artista
el duen a enterrar!*

*Ben segur que es moria,
quan perdé son record.
Puix que se'n va i el deixa,
ben segur que ja és mort.*

*Dins el concert salvatge
de la pluja i el vent,
¿mai més ha de sentir-se
seu tràgic lament?*

SA MORT D'EN GARROVERETS

O SIGA D'EN VICENT BONET NOGUERA, DE CAN GARROVERS, SEMINARISTA-FAMUL,
MORT ES 6 DE NOVEMBRE DE 1920

Uis de violeta,
cara de marfil...
Tendra joventut,
que prest s'ha marcit!

Sotaneta negra
i sobrepellis,
pareix un santet,
un santet dormit.

Servia sa taula,
cuidava es amics,
rosset i espigat,
somrient i humil.

Ara ells l'acompanyen
cantant en llatí;
si canten ses veus,
bé ploreu es pits!

Sotaneta negra
i sobrepellis
semblen allà lluny
ametllers florits.

Ploreu ses campanes,
trist està es jardí;
ploica, ploica,
ploica seguit...

Ai! Sa pobra mare
plorant s'ha esmortit.
Dona, bona dona,
no ploreu així;

floreta boscana,
trasplantada aquí,
ara el Bon Jesús
per Ell l'ha coït.

Dona, bona dona,
no ploreu així;
l'ha volgut Maria
per patge gentil.

SA TAÜT D'ES FUSTERET

O SIGA D'EN JOAN TORRES TUR, DE 17 ANYS,
MORT ES 2 DE JUNY DE 1922

Fusteret, bon fusteret,
sa taüt que ara guarnies,
per qui ha de ser? —Déu ho sap!
Sempre en tenim d'enllestides.

Donzella o fadrinet
deurà ser qui hi prenga via,
que és blanca com una neu,
creuada de negres cintes.

—Fusteret, bon fusteret,
faça la Verge Maria
que qui l'haurà de mester
en gràcia de Déu estiga.

Passen dies, passen nits;
roses i lliris florien;
sa cara d'es fusteret
com una flor s'ha marcida.

Una cara de bondat,
tocada de melangia...
Com sentint ja que el cridassen
veus fondes de l'altra vida.

Passen dies, passen nits;
roses i lliris florien;
pregant a la Verge i Mare
es fusteret es moria.

Es metges no hi poden més,
no hi valen ses medecines;
és una bona animeta
i el Bon Jesús la desitja.

—Ja arriben es capellans.
—Quina taüt tan polida!
—Ai, qui l'hi havia de dir
quan fa poc que la guarnia!

A dalt, els dos poemes de Macabich amb clares influències de la poesia verdagueriana: «Sa mort d'en Garroverets» i «Sa taüt des fusteret», publicats en l'*Obra literaria* d'Isidor Macabich, el 1960, per l'editorial Daedalus, de Palma de Mallorca, com un annex als quatre volums de la seua *Historia de Ibiza*, publicats el 1965 per la mateixa editorial i amb el mateix format.

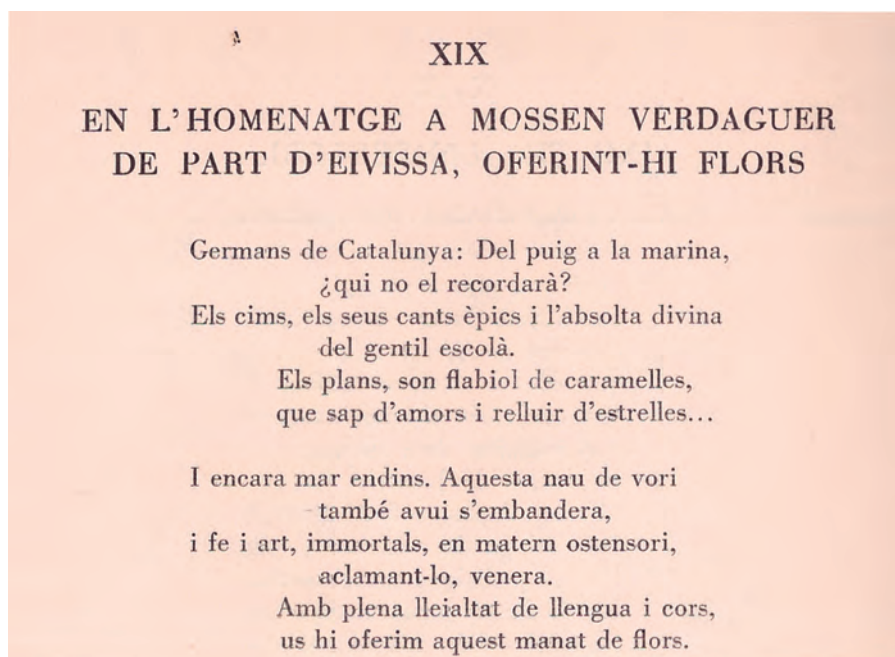
*¿Ni dins la pau immensa
de la nit estival,
sa mística cantúria
d'argent i de cristall?*

*I en sa lloança eterna,
qui el feia cantar així
¿No tindrà remembrança
de son vell violí?*

I per cloure aquesta primera part del treball direm que si Macabich sembla que no estava gaire satisfet de les crítiques de la seua poesia que apareixien fora de l'illa, segurament perquè devia pensar que tanta semblança amb Verdaguier restava originalitat a la seua poesia, als darrers anys de la seua vida es confessa gran admirador del poeta de Catalunya, com bé podem comprovar al poema que va escriure l'any 1952 «En homenatge a Mossèn Verdaguier de part d'Eivissa, oferint-li flors» (Macabich 1972: 128).

2. Correspondència epistolar entre Jacint Verdaguier i Jaume Cardona i Tur, bisbe de Sió

Jacint Verdaguier l'any 1886 havia fet un viatge de pelegrinació a Terra Santa, del qual va tornar amb una mena de febre evangelitzadora que el va dur a la pràctica de fer almoina als pobres al portal mateix de la casa del marquès de Comillas, on ell servia com a capellà. A això s'hi ha d'afegir la pràctica d'exorcismes. El bisbe Josep Morgades, aconsellat pel senyor Antoni López, marquès de Comillas, devia considerar escandalosa i indecent aquella actitud del poeta-capellà i l'any 1893 va ordenar la reclusió de mossèn Verdaguier al santuari de la Gleva (a la plana de Vic) i li va suspendre les llicències per dir missa. La suspensió «a divinis» pel bisbe de Vic Josep Morgades va ser presa per Verdaguier com un càstig greu i humiliant. La reclusió a la Gleva era viscuda com un empresonament injust. L'any 1895 Verdaguier decideix abandonar la Gleva tot desobeint l'ordre del bisbe i torna a Barcelona. És acollit a la casa particular d'una dona que temps enrere havia estat exorcitzada pel mateix Verdaguier. Aquest fet va ser consi-

derat com un acte molt greu de desobediència a l'autoritat eclesiàstica i a partir d'aquest moment la tensió entre el poeta-capellà Verdaguier i el bisbe Morgades va anar creixent per cada dia. Justament, un greu problema amb el bisbe Morgades, que feia pocs anys havia coronat el poeta Verdaguier a l'església de Ripoll.

El poeta Verdaguier, durant aquestos tres anys de reclusió, havia escrit tres llibres: *Sant Francesc*, *Un sacerdot calumniat (En defensa pròpia)*, i *Flors del Calvari*. Aquest darrer llibre havia aparegut publicat a les darreries de l'any 1895 amb el títol complementari *Llibre de consols*, sense passar la censura eclesiàstica i amb data de 1896. Són tres llibres escrits des de la pregona crisi que vivia el poeta, des de la reclusió iniciada durant la primavera de 1893 com a càstig al santuari de la Gleva. *Flors del Calvari. Llibre de consols* és un llibre poètic que reflecteix el patiment i la desesperació del poeta Verdaguier, que se sent injustament castigat pel bisbe; perquè mossèn Cinto sempre es va mantenir amb la convicció que les seues obres de caritat als pobres i els exorcismes eren obres que naixien del seu cor i de la fe pregona cristianes. El poeta vivia el drama amb profund patiment i deprimit. El poema *Sum vermis* és

una bona mostra d'un home desesperat i desfet pel dolor de la injustícia:

SUM VERMIS

Non vivificatur nisi prius moriatur (1ª Cor., 15, 36)
E carcere ad oethere.
Dant vinculo pennas.

*Veieu-me aquí, Senyor, a vostres
[plantas,
despullat de tot bé, malalt i pobre,
de mon no-res perdut dintre l'abisme.
Cuc de la terra vil, per una estona
he vingut a la cendra a arrossegar-me.
Fou mon bressol un gra de polsina,
i un altre gra serà lo meu sepulcre.
Voldria ser quelcom per oferir-vos,
però Vós me voleu petit i inútil,
de glòria despullat i de prestigi.*

[...]

*Des d'avui colliré los vilipendis
I llengoteigs com perles i topazi
per la corona que en lo cel espero.
Muir a aquest cos insuportable, muira,
cansat estic de tan feixuga càrrega:
devore'l lo fosar, torne a la cendra
d'on ha sortit, sum vermis et non
[homo.*

*Jo no só pas la industriosa eruga
que entre el fullam de la mora es fila
de finíssima seda lo sudari.
Jo me'l filo de cànem de mes penes;
mes, dintre aqueixa fosca sepultura,
tornat com Vós, Jesús, de mort a vida,
jo hi trobaré unes ales de crisàlida
per volar-me'n amb Vós a vostra
[glòria.*

A dalt, Jaume Cardona i Tur, bisbe de Sió.

Jaume Cardona Tur, bisbe de Sió, va néixer a Eivissa l'any 1838 i va morir a Madrid el 1923. Va fer estudis eclesiàstics al seminari d'Eivissa i va ser ordenat prevere a la catedral de l'Almudena de Madrid l'any 1862. Poc després va ser nomenat coadjutor del rector de Santa Gertrudis d'Eivissa. Va opositar a capellania castrense a Madrid l'any 1865. A Madrid ja va destacar com a bon predicador. Es diu que entre 1872 i 1892 va predicar més de vuit mil sermons. Va ser predicador de sa Majestat i capellà honorari de la Reial Capella i rector de la parròquia del Buen Suceso de Madrid. L'any 1892 va ser nomenat bisbe de Sió a la Reial Capella. Va ser vicari general castrense i membre de la Reial Acadèmia de Ciències Socials i Polítiques i patriarca de les Índies. Des de Madrid va ajudar molt a la recuperació del bisbat d'Eivissa, ben coordinat amb el vicari capitular d'Eivissa, mossèn Vicent Serra i Orvay (Marí Cardona, Cirer Costa, 2007).

El primer contacte entre el poeta Verdaguer i el bisbe de Sió podria haver estat durant l'estiu de 1891 a Miracruz, quan la família d'Antoni López, marquès de Comillas, es va trobar amb la família reial, de vacances d'estiu a Sant Sebastià. A aquesta trobada fa referència la

carta del bisbe de Sió, adreçada a Verdaguer, amb data de 20 de desembre de 1895: «avalorado con su firma y con el recuerdo de la única entrevista que tuvimos hace años en Mira-Cruz, y que nunca llegaré a olvidar».

Verdaguer havia enviat un exemplar de la primera edició de *Flors del Calvari* al bisbe de Sió, que residia a Madrid. L'eivissenc Jaume Cardona i Tur era aleshores vicari general castrense. L'agraïment que té el bisbe de Sió a Verdaguer és justament el motiu de la carta conservada (Casacuberta-Torrent 1986, carta 1171). Si Verdaguer va aprofitar l'avinentesa de la tramesa del llibre esmentat al bisbe de Sió per demanar la seua intenció en l'afer dramàtic del poeta no ho hem pogut comprovar documentalment, però és ben probable que Verdaguer, coneixedor de la influència que tenia el bisbe eivissenc davant la cort reial, li hagués suplicat la intervenció per tal d'aconseguir el perdó del bisbe Morgades.

DEL BISBE DE SIÓ A VERDAGUER

Madrid, 20 desembre de 1895

Muy amado y distinguido Señor capellán:

Con verdadera satisfacción y muy sentida gratitud, he recibido el libro que se ha servido enviarme, avalorado con su firma y con el recuerdo de la única entrevista que tuvimos hace años en Mira-Cruz, y que nunca llegaré a olvidar.

Han avivado este recuerdo los desgraciados sucesos de estos últimos días, que quisiera poder borrar con mi sangre, como la daría gustosísimo por un acto de humildad enérgica que, arrojándole a nuestros brazos, siempre abiertos para estrecharle, nos permitiera recorrer en su compañía las asperísimas sendas del Calvario, coger al paso las flores de abnegación, obediencia y sacrificio que allí y sólo allí se crían, y aspirar sus perfumes acres y amargos, pero cuya amargura, usted la sabe bien, no cambiaríamos los verdaderos discípulos de Jesús por las más vivas dulzuras de la tierra.

¿Querrá Dios conceder a mi alma este consuelo? Así lo desea y pide con

fervoroso anhelo el que con este motivo envía a usted con su Bendición y sus oraciones, las seguridades de su buen afecto.

Jaime, Obispo de Sión

Després de la carta de 1895 que aquí presentam, la correspondència epistolar entre Verdaguer i el bisbe de Sió, si no va ser directa, sí que va existir indirectament mitjançant mossèn Ramon Font, company d'estudis de Verdaguer al seminari de Vic, ordenat prevere el mateix dia que el poeta i aleshores vicari general de Girona. Era el mediador entre Verdaguer i el bisbe Morgadas durant els anys de «Calvari» que va patir Verdaguer (Boada 1990). La gran preocupació del poeta era poder recuperar la llicència eclesiàstica per dir missa i poder celebrar els vint-i-cinc anys de la seua primera missa. La seua idea era celebrar la missa a Montserrat. El seu amic mossèn Ramon Font li recomanava que demanàs una plaça de capellà castrense al bisbe de Sió, ben convençut que el bisbe eivissenc la hi concediria. El vicari general de Girona ja havia fet gestions amb el bisbe de Sió per facilitar el camí i sembla que el bisbe Morgades també estava disposat a acceptar-ho. Però finalment va ser la indecisió de Verdaguer, sobretot per por que no el destinassin a una plaça de les colònies d'Amèrica o a les Filipines, qui no ho va acceptar. Verdaguer el 12 de setembre de 1896 escriu a mossèn Ramon Font aquestes paraules: «Lo que vos me proposau és lo que jo demanava fa un any, mes avuy tenim guerra a llevant y ponent y podria veure'm obligat a seguir l'exèrcit. N'he parlat amb el meu metge y em diu que no em convé de cap manera, a mos anys y ab una salut xacrosa. Vos que heu començada aquexa obra tan agradable a Déu, vos prego que la acabeu logrant que se'm torne la missa, única cosa que desitja vostre afm. y agrait amich y servidor Jacinto Verdaguer Pbre.» I l'endemà contesta mossèn Font la carta de Verdaguer: «Vos donch la seguretat plena, que lo càrrech castrense que vos donarán, no implicarà per res lo

servir a l'exèrcit, sinó un servey local y hasta nominal. Aqueix matí he parlat precisament ab lo Vicari General Castrense y per això vos dono la predita garantia. Seguiu avant sense temor de cap mena. Bé sabeu que som incapaç de enganyar-vos y hasta de donar-vos un mal concell. Per les cinch llagues de Cristo vos demano, que feu cas al Ilm. Bisbe de Sió; y antes de presentar l'exeat, ja tornarem a veurens.» (Boada, íd. 253).

I Verdaguer, que continua desconfiant del destí de la plaça de capellà castrense, rep aquesta altra lletra de mossèn Ramon Font: «Reconeixeu y ab fonament, que vos meresch confiança, donchs pit y avant! La por ha estat sempre un mal conceller y per vos seria ara un conceller infernal. Per Déu, no reculeu, ni trenqueu el camí! Vos repetesch que l'ingrés en la jurisdicció castrense, sols vos portrà un càrrec local y nominal, que podreu exercir des de hont viviu. Per ésser traslladat a altre lloch seria forçós fer oposicions i rebre sou; de res d'axò se tracta. Ni vos, ni jo, ni ningú ha pensat en fer un nou capellà de regiment. Quin desbarat!

»Transmateume prompte la constestació afirmativa del senyor Bisbe de Sion ab aquella nota traduïda al català y ... lo demés queda a mon càrrech.

»Valga'm Déu! Hem perdut cinch diez. Non perdeu cap més: avant y depressa!».

Les pistes d'aquesta intervenció del bisbe eivissenc en l'afer del drama de Verdaguer es perden en aquest punt: Verdaguer per por que no l'enviassin de capellà a les colònies no va acceptar la proposta.

3. Poesia de Jacint Verdaguer com a cant religiós a Eivissa

A l'església del poble de Sant Josep de sa Talaia, durant el mes de Maria i en alguna altra ocasió particular, els feligresos canten unes estrofes del poema «Adéu a Montserrat» de mossèn Jacint Verdaguer, inclòs dins el llibre *Cançons de Montserrat* (1880). Segurament que ni ells ho sabien fins que el professor i director actual del cor parro-

quial, Jordi Martí, en va fer la transcripció musical. L'estrofa de sis versos recorda la forta influència que la cançó tradicional, i especialment els goigs, té damunt la poesia de Verdaguer (Cardona 1986: 86) La lletra de les estrofes presenta algunes variants respecte al poema original, fet que sol ser normal quan un poema en forma de cançó es manté a través del sedàs del poble. Hem escoltat la cançó cantada pel poble i l'hem comprovat dictada per unes bones cantadores del poble, na Maria i na Francisca Marí Ribas «ses Ferreres», nascudes l'any 1930 i 1936 respectivament. No recorden quan la varen aprendre ni qui els la va ensenyar, però diuen que la seua mare ja els la cantava. Ens varen dir que «ses monges en varen ensenyar moltes, de cançons: no fèiem altra cosa més que cantar tot es dia». Les monges varen arribar l'any 1940, i asseguruen que abans ja les cantaven. Nosaltres pensam que és molt probable que aquesta i altres cançons religioses podrien haver arribat al poble com a cants de missió. La versió josepina diu així:

Riguent aquí jo entrava,
plorant deixo l'altar.
Voldria, Verge, quedar-me,
però en tenc que marxar.

Versió de Verdaguer

Rient vaig arribar-hi,
plorant deixo l'altar;
¿Podré, Verge, tornar-hi
Ja que me'n tinch d'anar?
Aquí la nit és dia,
Lo cel aquí és més blau:
A Déu siau, Maria:
Maria a Déu siau.

La segona i la tercera estrofes no s'han conservat:

Oh Verge, per medalla
donau-me vostro cor,
preneu en presentalla
lo meu de pecador,
I a mi, Mareta mia,

Jo mai me n'aniria,
doncs en Vós trobo la pau.
Adéu siau, Maria,
Maria, adéu siau!

Anant-me'n cap a casa,
diré que vénc del Cel.
Us cantaré unes coples
més dolces que la mel
Jo mai me n'aniria,
Doncs en Vós trobo la pau.
Adéu siau, Maria,
Maria, adéu siau!

Però abans de marxar-me,
un do us demanaré:
tornau-me la visita
l'instant que moriré.
Jo mai me n'aniria,
Doncs en Vós trobo la pau.
Adéu siau, Maria,
Maria, adéu siau!

Prenent com a referència el repertori de Lluís Ginestà (*Las canciones de Montserrat. 18 melodias per a cant y piano lletra de Mossèn Jacinto Verdaguer. Música de Lluís Ginestà*. Barcelona. Almacén de música de Rafael Guardia), el poema es titula «A Déu a Montserrat» i consta de set estrofes de sis versos amb la tornada «A Déu siau, Maria; / Maria, a Déu siau».

La primera estrofa ha estat lleument modificada:

Versió josepina

Riguent aquí jo entrava,
plorant deixo l'altar.
Voldria, Verge, quedar-me,
però en tenc que marxar.
Jo mai me n'aniria,
doncs en Vós trobo la pau.
Adéu siau, Maria,
Maria, adéu siau!

preneu-me per esclau:
A Déu siau, Maria;
Maria, a Déu siau.

Vostra maneta hermosa
deixau-me-la besar,
i a Cristo que hi reposa
deixau-me'l adorar.

Oh dolça companyia,
oh sempre hermós palau!

A Déu siau, Maria;
Maria, a Déu siau!

Josep de sa Talaia també es conserva la quarta estrofa del poema:

Versió de Verdaguer

Sortint de vostra ermita,
un do us demanaré:
tornau-me la visita
l'instant que em moriré.
Estrella que al cel guia
guiáu-m'hi Vós, si us plau:
A Déu siau Maria;
Maria, a Déu siau

Versió josepina

Però abans de marxar-me,
un do us demanaré:
tornau-me la visita
l'instant que moriré.
Jo mai me n'aniria,
doncs en Vós trobo la pau.
Adéu siau, Maria,
Maria, adéu siau!

Si jo n'era cadenera
cantaria a vostres peus;
si fos lliri, per florir-hi
deixaria els màrgens meus.

Aquest càntic també es conserva com una cançó pròpia del mes de Maria i ningú recorda quan va ser introduït. Pensam que, igual que el cant anterior, degué arribar com un cant de missió.

El quart i cinquè vers de la quarta estrofa han estat traslladats a la tercera i última estrofes de la versió josepina. La cinquena estrofa de Verdaguer no s'ha conservat:

Ditxoses orenetes
que li cantau amors,
ditxoses violetes
que li robau olors.
La flor que amb Vós se cria

té vostra olor suau:
A Déu siau, Maria;
Maria, a Déu siau:

De l'estrofa sisena de Verdaguer s'han traslladat els versos tercer i quart a la segona estrofa josepina i els versos cinc i sis s'han incorporat a la tornada. Sembla com si tota l'estrofa hagués estat presa com a patró per a la versió josepina.

Bibliografia

BOADA, Antoni (1990). «Intervenció de l'igualadí Dr. Ramón Font i Miquel, Vicari General de Girona, en el drama de Verdaguer». *Miscellanea Aqualatensia*, núm 6. Igualada.

CARDONA, Osvald (1986). *Els goigs i els càntics de Jacint Verdaguer*. Barcelona: Editorial Barcino.

CASACUBERTA, Josep Maria – TORRENT I FÀBREGAS, J. (1986). *Epistolari de Jacint Verdaguer*. Volum X (1894-1895). Barcelona: Editorial Barcino.

CIRER COSTA, Felip (2007). *El bisbe de Sió i l'Eivissa del seu temps*. Eivissa: Consell Insular d'Eivissa.

CIRER COSTA, Felip (2008). «Jacint Verdaguer i Isidor Macabich». *Anuari Verdaguer*, 16 (2008), p. 437-450.

MACABICH, Isidoro (1970). *Obra literaria*. Palma de Mallorca: Ed. Dae-dalus.

MARÍ CARDONA, Joan: s. v. *Cardona Tur, Jaume*, in *Enciclopèdia d'Eivissa i Formentera*. Eivissa: Consell d'Eivissa.

SERRA, Jean (2008). *La poesia d'Isidor Macabich*. Eivissa: Ajuntament d'Eivissa.

VERDAGUER, Jacint (2005). *Obra completa. Poesia 1*. Barcelona: Ed Proa.

Versió de Verdaguer

Passant per eixos pobles
diré que vinch del cel,
i els cantaré unes cobles
més dolces que la mel
Mai més me n'aniria,
però si a Vós plau:
A Déu siau, Maria,
Maria, a Déu siau.

Versió josepina

Anant-me'n cap a casa
diré que vénc del Cel.
Us cantaré unes coples
més dolces que la mel
Jo mai me n'aniria,
Doncs en Vós trobo la pau.
Adéu siau, Maria,
Maria, adéu siau.

La darrera estrofa de Verdaguer no ha estat conservada:

Baixant encara em giro
per veure aqueix sant lloc;
ja el blanc colom no oviro,
ja el colomar tampoc:
capella on Ella nia,
penyals que l'abrigau:
A Déu siau, Maria;
Maria, a Déu siau.

sobretot l'estrofa introductòria i la primera:

Oh Maria,
mare mia,
salvadora del mortal,
emparau-me
i guiáu-me
a la patria celestial

Amb los àngels i arcàngels
a Maria cantaré,
més hermosa que la rosa,
més hermosa que el roser.

L'altre poema verdaguerià que ha arribat a Eivissa és el cant «Oh Maria!» inclòs dins el llibre *Càntics* (188?). El poema és conegut a tota l'illa, i arreu dels Països Catalans,

El poema complet consta de vuit estrofes més i al poble de Sant

MARÍA TORRES I TORRES ■